

Boden-ANAN

medlemsblad för

Boden
Överluleå
ForskarFörening

Nr 1

Årgång 11

Februari 2002

Jubileumsfest

Lördag den 9/2 träffades ett 50-tal medlemmar och inbjudna i SJ:s fritidsgård för att fira BÖFF:s 10-årsdag. Det blev en hellyckad kväll med mat, tal, underhållning och dans.

Vi började med att äta en mycket god middag. Efter maten framträdde vår förbundsordförande Ted Rosvall. Han informerade om förbundets arbete och aktuella frågor. Sedan överlämnade han en CD-skiva, med svenska ortsnamn, och sin egen bok om Bernadotte-ätten, som gåva till den jubilerande föreningen. Dessutom var han en god historieberättare och lockade till många skratt. Av ordförande-Björn fick han boken "Bodens kommun - från forntid till nutid" med sig hem. Föreningen Skelleftebygdens Släktforskare hade skickat telegram till jubilarer.

Eyvind Johnson - sällskapet representerades av sin ordf. Martin Johansson som kompletterade BÖFF:s bibliotek med "Romanen om Olof". Efter kaffet var det så dags för kvällens underhållare "Robinson Björn" - Björn Hernefeldt, som spelade och sjöng egna visor med mellanliggande småprat.

Kvällen fortsatte med dans till Björn H:s gitarrmusik och sång och de sista entusiasterna lämnade inte festen förrän de fått lite nattamat och ytterligare en stunds dans till inspelad musik.

Berit Åslund

Innehåll

- s.2 Föreningsinformation,
Ordförande har ordet
  - s.3 Från redaktionen,
Nya mikrokort,
Renskrivningen, Års-
möte, Till salu, Svens-
ka adelns ättartavlor
  - s.4 Banvakt - ett försvun-
net yrke
Kristina Öhman
  - s.5 Årets möten,
Annons
  - s.6 Bredåkersbornas över-
drifter
Ingmar Åkerstrand
Stens Larsson
  - s.7 Jubileumsvisa
Kristina Öhman
  - s.8 Kvalitet i släktforsk-
ning
  - s.10 Den krokiga vägen till
släktforskning
  - s.11 Antavla för
Bengt Bergman
  - s.12 Stöld i Råneå kyrka
Berthill Munkestam
  - s.14 Efterlysning
  - s.15 Nya medlemmar,
Adressändringar,
Tack, Grattis
- Bilaga: Medlemskort

Styrelse och övriga funktionärer för Boden Överluleå ForskarFörening

Föreningens adress: c/o Elming, Glimmervägen 17, 961 46 BODEN

Postgiro: 157 58 - 6 Bankkontonr: 9960 420015 7586

Tel till forskarrummet i Råbäcksgården: 0921 - 504 13, e-post: boff.boden@spray.se

Ordförande	Björn Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 65 315
		e-post: bjorn.fredriksson@egonet.se			
V.ordförande	Arnold Lagerfjärd	Trollsländevägen 9	961 68	Boden	tel 0921 - 13 750
Sekreterare	Stina Elming	Glimmervägen 17	961 46	Boden	tel 0921 - 65 388
Kassör	Barbro Lampinen	Unbyn 290	961 93	Boden	tel 0921 - 480 021
		e-post: barbro.lampinen@telia.com			
Ledamot	Ingmar Åkerstrand	S Bredåker 57	961 95	Boden	tel 0921 - 470 165
Styrelsesuppleanter	Constance Rutberg	Svartbyv. 10 D	961 37	Boden	tel 0921 - 16 311
	Hagar Nordlund	Sturegatan 7	961 73	Boden	tel 0921 - 15 264
Valberedning	Kristina Öhman	Kyrkgatan 33 1 tr	961 75	Boden	tel 0921 - 15 979
	Inger Enberg	Unbyn 291	961 93	Boden	tel 0921 - 480 095
	Lars-Gunnar Palm	Iduns väg 6 A	961 62	Boden	tel 0921 - 53 617
Revisorer	Carl-Lennart Persson	Karetvägen 24	961 42	Boden	tel 0921 - 53 333
	Sixten Sandberg	Österby 950	961 95	Boden	tel 0928 - 40 132
Revisorsuppleanter	Britta Lundman	Domarvägen 17	961 39	Boden	tel 0921 - 13 879
	Herman Wahlberg	Kyrkgatan 18	961 34	Boden	tel 0921 - 10 942
Redaktion för medlemsbladet:					
Ansvarig utgivare	Ewa Sandberg	Kålrotsvägen 11	961 47	Boden	tel 0921 - 72 274
		e-post: ewa.sandberg@privat.utfors.se			
	Eila Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 65 315
		e-post: eila.fredriksson@egonet.se			
Bildansvarig	Kristina Öhman	Kyrkgatan 33 1 tr	961 75	Boden	tel 0921 - 15 979
Kontakt i datafrågor	Gunnar Glaas	Kungsgatan 38	961 64	Boden	
		e-post: gunnar.glaas@telia.com			

MEDLEMSAVGIFT, KODKORT och NYCKEL

Medlemsavgiften för år 2002 är 100 kronor.

Kodkort till ytterdörren och nyckel till kammaren finns att köpa i Råbäcksgården. Kodkort kostar 50 kronor och nyckel 80 kronor. För att köpa dessa fordras att du är medlem i föreningen. Kortet ger tillträde till lokalerna från kl 07.00 till kl 21.00 alla dagar i veckan. Nyckeln ger tillträde till kammaren där vi förvarar våra samlingar.

Tag kontakt med någon i styrelsen om du är intresserad.

ADRESSÄNDRING

Om du ändrat adress, var vänlig meddela föreningen din nya. Vi får inte adressändringar från något register.

PLANERAD UTGIVNING

Boden-ANAN planeras komma ut:

vecka 18 - manusstopp 15 april 2002

vecka 35 - manusstopp 11 augusti 2002

Ordförande har ordet

På sista föreningsmötet fick BÖFF en förnämlig gåva, nämligen Elgenstjernas böcker "Den Svenska adelns ättartavlor" av vår medlem Berthill Munkestam. Under mellandagarna fick vi av Jan-Erik Jansson böcker om Vattenfalls historia från begynnelsen till nutid. Dessutom har medlemmen Eivon Renberg ensam renskrivit Edefors församlings döda från 1890 - 1931. Allt detta finns nu att tillgå i någon av våra hyllor.

För närvarande så är det studiecirkel måndag och torsdag på kvällen samt onsdag eftermiddag. Deltagarantalet är sådant att stora salen är upptagen dessa tider. (ev. även upptaget tisdag kväll).

Nu finns Boden Överluleå ForskarFörening på kommunens hemsida.

Skriv: www.boden.se/kultur_fritid/bibliotek och sök **SLÄKTFORSKNING** så får ni den information som biblioteket visar världen om BÖFF. Jag tycker den är bra! Vad tycker ni?

Några nya projekt är för närvarande inte på gång, men vi tuffar på vidare med "projektet födda i Bodens kommun", gravstensinventeringen på våra kyrkogårdar samt soldatforskningen.

Det ser inte ut att bli någon "Cykelns dag" i år, men nog skall vi genomföra traditionsenlig loppmarknad även detta år. Så om ni har något i era gömmor som ni vill skänka bort så kan ni ta kontakt med någon i styrelsen. OBS! Inga prylar ännu!

Jag vill här även passa på att tacka festfixarna Kristina Öhman, Catharina och Benny Källström för möjligheterna till en lyckad jubileumskväll med god mat, sång och dans.

Björnvrål

från Redaktionen

Vid utskick av årets första Boden-ANAN medföljer inbetalningskort för årets medlemsavgift, även till de medlemmar som redan betalt. Medlemsavgiften som bestämdes vid medlemsmötet den 25 november 2001 är oförändrat 100:-. Ange **NAMN**, **ADRESS** och **MEDLEMSNUMMER** på talongen. (Varje år inkommer några inbetalningar utan angiven avsändare. Det innebär besvärligt extraarbete för vår kassör.) Medlemsnumret återfinns ovanför namnet på tidningens adresslapp.

Komplett medlemsförteckning kommer att biläggas nästa nummer av Boden-ANAN, till samtliga medlemmar.

Inför föreningens 10-årsjubileum utgavs en jubileumskrift. Den har sänts till samtliga medlemmar. Vi säljer kvarvarande exemplar för 40:- + ev. frakt 10:-.

Nya mikrokort

Så har då biblioteket fyllt på i mikrokortpärmarna med de kort som "släppts" vid årsskiftet, och några kompletteringar.

De nya korten är:

Norrbottnens län	födda	1931
"-	vigda	1931
"-	döda	1931
Råneå fs	utdrag ur förs.bok	1930
Nederkalix fs	flyttning	1916 - 1931
Arvidsjaur fs	"-	1916 - 1931
Övertorneå fs	"-	1916 - 1931
Gällivare fs	"-	1914 - 1931
Vittangi fs	"husförhör"	1921 - 1930

Beståndet har även kompletterats med några nya sockenkataloger.

Renskrivningen

Första etappen är nu färdig. CD-romskivan med **FÖDDA Edefors fs 1890 - 1930** och **Gunnarsbyn 1927 - 1930** finns till salu. Den kostar 100:- + ev. frakt. (Systemkrav är Windows 98 och Excel 5.0)

För att nästa etapp (Överluleå 1830 - 1930 och Bodens kyrkobokföringsdistrikt 1919 - 1930) ska kunna färdigställas så behöver fler medlemmar ställa upp med motläsning. Man gör det två tillsammans och bara den ena behöver vara kunnig i att läsa från mikrokort. Kontakta Kristina Öhman 0921 - 15 979.

Nu finns dessutom **DÖDA Edefors 1890 - 1931** i pappersformat i Råbäcksgården. Det är medlemmen Eivon Renberg som ensam renskrivit detta och lagt in i en Excel-databas som han skänkt till föreningen. Vi tackar å medlemmarnas vägnar för den fantastiska gåvan.

Välkommen

till

Årsmöte

i

Almska skolan

Söndagen den 10 mars kl. 14.00

Årsmötesförhandlingar enligt stadgarna

Dragning korsordsbinnare

Besökslotteri

Kaffe med bröd

Återställare

Om intresse föreligger drar vi igång en ny omgång återställare. Vi börjar så snart det finns tillräckligt många intresserade (6 - 8 st).

Återställaren är till för Dig som kommit av Dig med forskningen. Har Du kört fast? Tycker Du att Du glömt bort hur man går tillväga? Har Du kommit till nya frågeställningar? osv. osv. Då är troligen det här något för Dig. Återställaren är tre gånger tre lektionstimmar, onsdagkvällar 18.30 - 21.00.

Du anmäler Dig till Eila och Björn (0921 - 65 315) eller Ewa (0921 - 72 274)

Till salu

Nya böcker till salu är:

En underlig roman och andra berättelser (150:-), Minnen från linjen av Nils Dahlbäck (50:-), Strömkarl (100:-), Har Nordkalotten en framtid (50:-), Från bygge till bygge (100:-), Vattenfall på Gösta Malms tid (75:-), Människor vid Råne älv (100:-), Porjus en vision för ... (100:-), Från bygge till bygge (100:-).

Vi har också kvar en del fotografier av indelta soldater och soldattorp. Dessa är också till salu.

Den introducerade SVENSKA ADELNS ÄTTARTAVLOR av Gustaf Elgenstierna

Numera finns de i facsimilutgåva 1998 utgivna banden i hyllan inne på kontoret i Råbäcksgården. De är avsedda att nyttjas av våra medlemmar men får givetvis INTE lånas hem. Vår medlem Berthill Munkestam har som gåva förärat BÖFF uppslagsverket. Vi tackar å medlemmarnas vägnar för den uppskattade gåvan.

(Det är speciellt uppskattat att ha band två, eftersom det bandet länge har saknats i stadsbibliotekets utgåva)

Banvakt – ett försvunnet yrke

av Kristina Öhman

De första banvaktsstugorna efter Malmbanan byggdes 1886 av engelsmännen, som då ägde Malmbanan. På andra ställen i Sverige byggdes stugorna redan 1856. Stugorna fanns med jämna mellanrum efter banan. Det var ca 1 mil mellan stationerna. Det betydde att många stugor stod långt från närmaste stationssamhälle. Det fanns som regel ingen väg i närheten. All kommunikation måste ske på banan och med bantelefonen. Barnen gick på banan till skolan.

En del äldre banvaktsstugor var s.k. parstugor. Varje banvakt hade då ett rum och kök. Det bodde alltså två banvakter i varje stuga. Det var på den tiden då sträckorna var kortare. Allt efter som banvallen och rälsen blev bättre förlängdes sträckan och parstugorna byggdes om. Banvakten fick då två rum och kök och en del av stugan byggdes om till manskapsrum. Banvaktsstugorna hade namn t.ex. Hästberget, Jacksberget, Edbäcken.

Till banvaktsstugorna hörde en ladugård. Banvakten kunde ha en ko och en hushållsgris. Foder till kon fick man genom att slå efter banvallen. Man betalade till att börja med en symbolisk summa för höet. Det var inte ovanligt att man sökte sig till en stuga där gräsväxten på sträckan var bra. Det kunde finnas en liten åker intill stugan. Det fanns också möjlighet att odla potatis. SJ planterade bärbuskar vid dessa stugor. Runt tomten fanns ett ordentligt staket. Djurhållningen upphörde successivt efter 1930-talets depression.

Bantelefon fanns i varje stuga. Den fungerade så att varje stuga hade sin egen signal bestående av korta och långa signaler. För att få en lång signal vevade man tre varv med den vev som fanns på telefonen och ett varv för en kort signal. Filip (min sagesman) kunde ligga och sova men vaknade för den egna signalen.

Alla efter linjen kunde avlyssna telefonsamtalen. Naturligtvis var det en informationskälla för skvaller och annat. Men dessa telefoner fyllde också en stor funktion när det gällde att få fram viktiga meddelanden, inte bara det som gällde tjänsten. Filips far fick

t.ex. meddelande på bantelefonen när hans fru hade dött i Sandträsk.

Den f.d. banvakten Filip Almqvist, numera 80 år, har berättat för mig om sin tid som banvakt. Han var anställd vid SJ i 45 år. En stor del av sitt yrkesverksamma liv var han banvakt vi Malmbanan liksom sin far.

Filip började att arbeta som banarbetare åt SJ under den tjälfria perioden. Vintertid tog han de jobb som fanns. Sedan han gjort rekryten 1943 blev han säsonganställd och så småningom åretrunt anställd. 1946 blev han extra banvakt och fick egen sträcka. Det fanns möjlighet att avancera ytterligare och bli banförman, banmästare och slutligen överbanmästare. Det krävdes då att man med godkänt resultat genomgick de kurser SJ anordnade. Kurserna var avgiftsfria och det betalades traktamente, om man var tvungen fara till annan ort än hemorten. För att få befordran fick man räkna med att flytta.

Banvakten, eller sträckvakten som de också kallades, skulle inspektera sin sträcka (ca 3,5 km på 1950-talet) varje dag oavsett väder. Tidigare hade sträckan varit kortare. Sommartid började banvakten jobba kl 07.00 och slutade kl 17.00. Under vintern började man senare och slutade tidigare. Man kunde inte arbeta ute på sträckan efter mörkrets inbrott.

Han åkte sin sträcka med trampdressin. Längre tillbaka hade de en s.k. sparkhjuling. På dressinen fanns alltid ett läderfodral med en röd och en grön flagga, ett etui med knalldosor och olika verktyg beroende på vädret och andra förhållanden. Det kunde vara en jord- eller snöspade, räls hammare och kofot (räls).

Vid vardera änden av sträckan fanns en stolpe. Banvakten hade med sig en bricka med ett eller två hål. Brickan sattes upp på stolpen. Den med ett hål för udda dagar och två hål för jämna dagar. Den 31:a sattes ingen bricka upp. Den som satt där togs då bort. Detta gjordes för att banmästaren skulle kunna se att

inspektionen var utförd. Filip var ledin varannan söndag. Då inspekterade grannen också Filips sträcka.

Banvakten hade att utföra lättare underhållsarbeten t.ex. byte av skarvjärn, kolla landsvägsövergångar och reparera de kohagar som SJ satt upp för att hålla kreaturen borta från spåret.

Det han inte klarade själv rapporterades till banmästaren, som då skickade ut ett arbetslag. Det kunde röra sig om t.ex. höglyft av rälsen eller rälsbyte. Banvakten fungerade då ofta som arbetsledare.

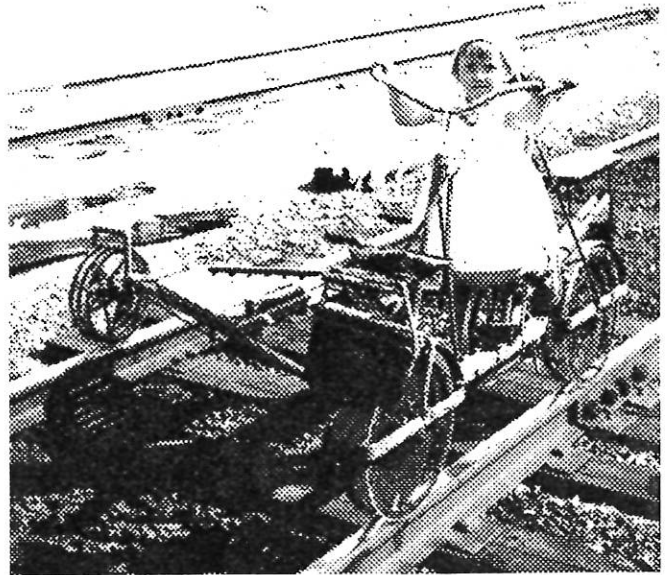
Filip berättade, att det kunde hända att en del av huvudet på rälsen gått sönder. Då gällde det att få stopp på annalkande tåg. Om han som banvakt bedömde att tåget skulle kunna gå över det skadade området med nedsatt hastighet, gick han emot tåget och stoppade det med den röda flaggan och lotsade tåget över skadan. Om skadan var så stor att tåget måste vänta till dess rälsen var utbytt, for han mot tåget och lade ut knalldosor för att stoppa tåget. Knalldosorna var gjorda av plåt och innehöll något som small, är tåget körde över dem. De hade "vingar" av lätt böjlig plåt som vekt över rälsen för att de skulle ligga kvar. Sedan for han till närmaste järnvägsstation för att eventuellt kunna få hjälp där eller för att komma åt en telefon och ringa efter folk. Så småningom kom det att finnas telefonstolpar efter linjen, där man kunde ansluta medhavd telefon.

Banvakten fick också hjälpa till med snöröjning av växlarna inne på bangårdarna.

Banvaktsfruarna fyllde också en obetald funktion inom SJ. Maken kom som regel hem två gånger om dagen för att äta (kl 09.00 och 13.00). Om man ville ha fram ett besked till banvakten ringde man till stugan och lämnade meddelandet till frun.

Allteftersom banvallen och rälsen blev bättre förlängdes sträckorna och på 1960-talet upphörde sträckindelningen. En besiktningsman fick då ansvar för en hel banmästarsträcka (ca 4 mil). Han utförde inget underhållsarbete, om det inte var akut. Han noterade vad som behövde göras. Sedan skickades det ut folk, som utförde arbetet.

Banvaktens jobb hade försvunnit. Av de flesta banvaktsstugorna finns nu bara grundstenarna kvar.

Varför sökte Filip sig till SJ?

Det var mycket vanligt att man gick i sin faders fotspår. Jag känner till 10 personer av släkten Almqvist, 10 av släkten Ekman, 6 av släkten Öhman, som jobbar eller har jobbat vid SJ, huvudsakligast vid Malmbanan. Dessutom var en del kvinnor i dessa släkten ingifta i andra SJ-familjer.

Det var också en fast anställning. På den tiden var statens kaka liten men säker. Man hade ett visst antal fria resor, billig bostad, visst antal sjukdagar utan löneavdrag, fri läkare och medicin och regelbundna hälsokontroller. Jobbet var självständigt.

Tidiga vår- och sommarmorgnar njöt Filip av fina naturupplevelser. Naturligtvis såg han många vilda djur. Det hände ibland att någon tjäder hade flugit emot kontaktledningen. Då fick han en tjäderstek.

I förhållande till hur anställda vid andra företag hade det, ansågs järnvägarna ha det bra ordnat. Jag minns att jag var avundjuk på mina skolkamrater från järnvägarhem. De hade rest så mycket. Många av oss andra hade knappt varit till närmaste grannby.

Årets möten

Årsmöte
Medlemsmöte
"-
"-

söndagen den 10 mars, kl 14.00
tisdagen den 14 maj
onsdagen den 11 augusti
söndag den 24 november

Hjärtligt Tack

för uppvaktningen
på min födelsedag
Björn Fredriksson

Bredåkersbornas överdrifter

av Ingmar Åkerstrand
Södra Bredåker

När jag läste det protokoll som skrevs vid byastämman med Bredåkers byamän den 23 januari 1927 stod följande under § 11:

Under de förhållanden att två danslokaler inrättats inom byn och som en följd därav vissa överdrifter förekommit, beslöt byastämman att ingå till kommunalnämnden med en anhängan om största möjliga inskränkning å ifrågavarande lokaler.

Det är verkligen svårt att räkna ut vad överdrifterna bestod av. Man kan inte beskylla sekreteraren, John Wallbrandt, för att skriva i klartext. Kunde det röra sig om grovhängel? Kunde det röra sig om fylleri? Man talar om inskränkning men inte av vad? Kunde det vara inskränkning av hembränt eller kanske så simpelt som kaffedrickande?

Det kanske var en kombination av de två sista – kaffekasken.

Det omåttliga kaffedrickandet hade varit till bekymmer för myndigheterna allt sedan 1850-talet. På Hushållningssällskapetets sammanträde i januari 1865, framställde en talare att: *kaffeimporten till Norrbottens län uppslukar hela den summa, som inflyter för hela länets trävaruexport.*

Kommunalnämnden i Överluleå beslutade i april 1867 att ställa en allvarlig maning till husmödrarna och till allmänheten att väsentligt minska på kaffedrickandet, som fått en sådan förfärlig och fördärvlig spridning. Man uppmanades att bilda en förening mot kaffemissbruket.

Medlemmarna i den tänkta föreningen skulle förbinda sig att inte dricka mer än högst två koppar kaffe om

dagen. Denna ranson skulle gälla för husbönder och husmödrar. För tjänstefolk och ungdomar under 16 år skulle ransonen vara högst en kopp varje dag. Undantag kunde göras med sådana som utförde "synnerligen tungt arbete i oblid väderlek".

Helst borde tjänstefolk manas till att helt avstå från kaffe och istället för denna försakelse mottaga en liten ersättning i penningar. Dessutom skulle man se till att den som fick denna ersättning satte in pengarna i bank.

För att ge eftertryck till hur viktigt det var med ett kaffeförbud hade man gjort följande beräkning:

Om hälften av Överluleå kommuns (7000 personer) dagligen dricker två koppar kaffe, och att varje kopp med socker kostar tre öre så kostar kaffedrickandet = $3500 \times 6 \times 365 = 76\ 650$ riksdaler.

Utöver detta slöseri tillkommer kaffegrädden, vilken beräknats till nästan två liter per år och kaffedrickare. Man uppmanas att tänka över vilken misshushållning kaffebruket medför. Till den materiella konsumtionen kommer dessutom tidsspillan, beräknat till två timmar dagligen för var och en person i varje hushåll.

Uppgifterna om kaffemissbruket har jag hämtat i Ruben Nordstens bok – *Överluleå socken och dess utveckling*. Det framkommer inte om den omtalade föreningen verkligen bildades. Man kan även undra över varför kommundubarna inte ville bilda någon förening mot brännvinssuperiet? Det var säkert både farligare och mer kostsamt.

Ett lagenligt kaffeförbud hade faktiskt funnits i hela landet men detta upphävdes 1822.

Stens Larsson

I Boden-ANAN nr 4/1999 har jag berättat om hur Stens fick sitt namn. Fadern "Forsträsk-Johannis" önskade sig ju starkt en pojke efter två flickor, och han skulle heta Sten. Det blev en flicka igen, och då fick hon heta Stens.

Efter att ha talat med Agneta Mikaelsson, bördig från Rödingsträsk, kan jag komplettera en del och rätta en sak. Klara Nilsson född Lindström var sömmerska och besökte därför många gårdar, bl.a. Styfs i Forsträsk. Hon var alltså bekant med "Forsträsk-Brita" och såg hennes dotter Stens växa upp. När Agnetas mormor fött sin flicka 1922 sa Klara till henne, att Stens i Forsträsk var ett så vackert barn att hon borde kalla sin dotter Stens. Så blev det. Hennes syster läste mycket

romaner och fick för sig, att namnet var tyskt. Hon föreslog därför att Agnetas mamma skulle skriva z på slutet, så det blev Stenz Mikaelsson. Ett annat barn fick namnet Zoe, vilket man uttalade Sâi. Agneta tycker det var litet eget med sådana namn i Alpas.

Klara Nilsson var mor till förra kommunalrådet i Jokkmokk, Karl-Axel Nilsson, Snesudden. Och Klara var Agnetas mormors svägerska.

Aldrig hade jag föreställt mig att namnet Stens skulle leva vidare. Men Agneta berättar, att Stenz Mikaelssons barnbarnsbarn i Uppsala skall döpas till Stens!

S A Lagerfjärd

Barbro Marainen och Ted Rosvall

Kristina Öhman och Ingmar Åkerstrand

Robinson-Björn

Jubileumsvisa

Mel: När månen vandrar på fästet blå

Vår Lustigbuss var en god soldat.
I Råbäcksgården han bodde.
Han var ej känd för att vara lat.
När ryssen kom där och glodde,
då fick han bruk av sitt muskedunder.
Och ryssarna fick ej några stunder
att vända om - att vända om

Till Råbäcksgården syns många gå
för att på mikrokort leta
Kan hända anor de finna må.
Men prästens handstil tycks reta.
Det går ej läsa vad han har skrivit.
Men - titta där har en man sig givit
långt hemifrån - långt hemifrån.

Min farfars morfar var kom han
från?
Jag kommer nog att få leta.
Till dess att jag har fått gråa strån.
Det vore roligt att veta.
Nu har jag funnit. Soldat det blev
han
Det namn han fick var soldaten
Spelman
i Luleå - i Luleå.

Men var han kom från det vet jag ej.
Vem ska jag nu kunna fråga?
Till Eila kan jag nog vända mej
Hon har en särskild förmåga
att hålla reda uppå soldater.
Hon kan berätta om deras dater
och även barn - och även barn.

I datorernas tidevarv
det måste noga betänkas,
att man till barnbarnen lämnar arv,
som kan till internet länkas.
I fyra år har vi tappert skrivit
av detta har nu en CD blivit.
Det är väl bra - det är väl bra!

På fantasi var ej någon brist.
Nej, se den måtte ha flödat!
Att läsa dopboken blir ej trist.
Man ser att de sig bemödat.
Där kan man finna en tös Gravida
och Maximinus på samma sida.
Vad sägs om det - vad sägs om det?

Bland soldater man finna kan
Båd 'Menlös, Krutrök och Dunder
Mård, Skytt och Orre och en
Förstman
Och Hök och Duva och Tjäder
Högmodig, Wårja, och Bååt och
Sedig,
Bomb, Storm, och Luur, Styf
och Frisk och Rolig
Och så en Örn - och även Björn.

Vårt BÖFF har funnits i tio år.
Vem kunde om detta drömma?
Vi har nog lämnat rätt många spår
av alla skrifter att döma.
Bodens historia har vi bevarat.
Och mången fråga haver bli 'tt
besvarad
av oss i BÖFF - av oss i BÖFF

Textförfattare: Kristina Öhman

Kvalitet i släktforskningen

I april 1999 tillsatte Sveriges Släktforskarförbund en utredning med Guno Haskå i Lund som ordförande och med följande uppdrag:

Utarbeta råd och anvisningar för att säkerställa hög kvalitet i släktforskningen främst vad gäller källkritik vid arkivforskning och vid utarbetandet av register, sammanställningar, släktböcker, släktutredningar etc. Alla led i forskningen skall behandlas. Råden och riktlinjerna skall också utgöra underlag för utbildning av släktforskare.

I september 2001 lades utredningen fram. Den är på 64 sidor.

Jag vill här göra en sammanfattning av utredningens resultat. Några exempel kommer från mina egna forskningar.

OMRÅDE OCH EXEMPEL

Kyrkobokföringen

Felen är många. Födelsedatum är ofta fel i husförhörsboken.

Ex. *Nils Eric Johansson är enligt Överluleå församlings husförhörslängd född den 14 juli 1835. Enligt dopbok föddes en Nils Eric den 2 sept. 1835, faderns namn Johan Eric Nilsson.*

ÅTGÄRDER

För att klarlägga om det var samma person fick jag till slut gå genom alla husförhörsböcker från den lilles födelse. Han hade flyttat mellan olika gårdar och olika byar. Födelsedatumet hade förändrats och var mycket otydligt ibland. Till slut visade det sig vara samma person. Det är mycket fel i böckerna vid den här tiden i församlingen.

Det är viktigt att alltid kontrollera i födelseboken om datum och det övriga stämmer. Man skall också alltid anteckna källan – ofta vill man gå tillbaka och titta närmare på uppgifterna.

Släktutredningar, även i tryck och på Internet

Ex. *Ett välskrivet manus hade lämnats till en på området okunnig. En mängd fel hade uppstått. Uppgiften hade inte kontrollästs innan boken gick i tryck!*

Ex. *En förening hade registrerat födelseböcker. Man var inte bra på att läsa namn med avsevärda fel som följd.*

Även IT:s släktutredningar innehåller fel. Från böcker – och kanske tidningar – är vi vana att lita på det tryckta ordet. Det får vi inte göra! Man måste alltid i vår forskning gå tillbaka till grundhandlingarna för att kontrollera!

När man hittar fel i släktutredningar, även i egna spridda sådana – måste man se till att rätta och sprida rättelserna så långt möjligt till alla som tagit del av det felaktiga.

Jordeböcker och mantalslängder

I de äldsta jordeböckerna kanske bara förnamn på ägaren skrevs. Kronofogdar och häradsskrivare kanske reviderade böckerna upp till tio år för sent. Man kan lita mer på mantalslängden.

Register

Utredningen rekommenderar att man gör person- och ortsregister. Ju större utredningen är – desto viktigare.

Muntlig tradition

Oftast finns väl en liten kärna i gamla berättelser. Men för varje mun den kommer från sker någon förändring.

Ex. *Jag har under lång tid forskat om bössmide och bössmeder. Då har det gällt att klara ut vilka som verkligen gjorde bössor, vilket ofta varit svårt. En person förklarade sig ha en lodbössa, tillverkad i Spegelgården i Persön. Vidare förfrågningar gav att den kom från Spegelgården i Sundom och inte allt var tillverkad där!*

Om så stora fel uppstår under årtionden – vad ska det inte bli under århundraden! Därtill finns ju helt påhittade historier – och anor!

Jag hör ofta folk påstå, att dom härstammar från vallo-ner – kanske t.o.m. någon gång adel. Av någon anledning hör man sällan någon skryta med härstamning från våra minoritetsfolk.

Om alltid är källkritiken viktig. En del går att kontrol-

Ex. En gång forskade jag på en smed i Västerbotten. Jag fick veta att en släkting jobbade på en järnhandel i Boden. I verkligheten var han på Järnfeldts Färghandel!

lera mot uppteckningar.

Man antecknar förstås vem som berättat och när. Och frågar denne närmare hur man fått höra uppgifterna.

Intervjuer

Utredningen har en lista på förberedelser före bandinspelningar, och såna bör man förstås göra. Så lite bakgrundsljud som möjligt!

Intervjun bör sedan skrivas ut på papper. Vem vet om det band som används kan avlyssnas om något årtionde. Hållbarheten kanske är tveksam. Men framför allt är den tekniska utvecklingen mycket snabb. Jag kan ta som exempel mina filmer Super 8 från 1960- och 1970-talen. Den tekniken har försvunnit!

Foton och andra bilder

Världen är full av bilder, är man inte vet vem eller vad de föreställer.

Anteckna på alla bilder eller där de förvaras vad det gäller – och vem som lämnat uppgiften. Använd mjuk blyerts. Bläck- och färgpennor liksom etiketter är bannlysta!

Foton förvaras mörkt, torrt och svalt. Färgbilder är ömtåliga för ljus.

Särskilt viktiga bilder bör förvaras brandsäkert t.ex. hos museer.

Materialet

Resultatet förvaras för sej och anteckningarna, kopior etc. För sej. Allt med ordentliga anteckningar på pärmar och mappar vad det gäller.

På grund av den tekniska utvecklingen kanske inte materialet kan avläsas om några årtionden.

Dator används ju mycket nu. Då är det viktigt med säkerhetskopiering och att förvara kopior på annan plats.

Förvaring

Många saker kan hända ens forskningsmaterial. Brand, stöld, skadegörelse och andra olyckor. Efter forskares bortgång har mycket värdefullt material kastats.

Man bar ha kopior på allt och förvara sådana på annan plats. I första hand tänker vi på vår forskargård. Där är förvaringen utmärkt utom i en sak: huset är av trä och kan brinna.

Det är ju mycket angeläget att förhindra att efterlevande anhöriga kastar material som bör bevaras. Det kan vara lämpligt att upprätta ett testamente om hur olika saker kan tas om hand och vart det kan lämnas. Jag har gjort ett första utkast till testamente. Det avser olika sorts material.

Långtidslagring

Utredningen definierar arkivbeständighet i detta sammanhang som:

Möjlighet att återskapa en exakt kopia av originalet innan det har försämrats eller teknologin för att läsa det har utgått.

Sedan behandlar man bl.a. s.k. hembränning av CD-skivor etc.

Märkning av skivor är inte lätt. Man kan använda filt-penna och vattenbaserat, smetfritt bläck. Säkrast är att skriva inom 10 mm från skivans centrum.

Man kan också använda självhäftande etiketter. Dessa måste vara symmetriska för att inte ge obalans i skivan.

CD-skivor förvaras stående i de hårda askar de levererats i, samt torrt, svalt och mörkt. En kort exponering av en skiva i solljus kan ge skador.

Boden den 3 februari 2002

SA Lagerfjärd
vice ordf

Den krokiga vägen till släktforskning

av Bengt Bergman

Slumpen styr våra öden mer än vi vill tro. 1950-talets bostadsbrist förde vår familj från vår hembygd i Norrbotten via ett antal kortare nedslag i mellansverige till det som skulle bli vår nya hembygd i Eskilstuna. Året var 1957. Först kom vi till en nybyggd lärarbostad vid skolan i Näshulta och därifrån till vår nuvarande villa i Skogstorp. Nu känner vi oss mera som sörmlänningar än norrbottningar. Men det tog tid!

En lugn och fridfull söndagsmorgon ringde det på dörren. Utanför stod en herre i 60-årsåldern som på stapplande svenska förklarade att hans farfar kom från Näshulta, men han själv kunde ingen svenska!

Efter en stunds samtal förstod vi att hans farfar emigrerat till USA på 1870-talet och att han själv befann sig på en jordenruntresa i sällskap med en dansk sjuksköterska, eftersom han inte var riktigt frisk. På Kastrup hade han så gjort uppehåll för att hyra en bil och besöka den trakt som hans far-far lämnat för nästan 100 år sedan. Och nu var han här. Kunde vi hjälpa honom?

Hans namn var Charles Segerström Junior och farfar hette Karl Johan Segerström, fast när han lämnade Sverige hette han egentligen Gustafsson. Klockan hade passerat högmässotiden så vi ringde till komminister Natan Svensson i Präst-gården berättade om problemet och frågade om det gick för sig att komma på besök för att se om kyrkboken kunde ge några ledtrådar. Självklart fick vi det men också sakkunnig hjälp att leta i kyrkbokens kolumner. Ganska snart visste vi att Charles farfar emigrerat från Järnberget vid Svalboviken med hela sin familj.

För fortsatta efterforskningar fick vi rådet att tala med byggmästare Olof Axelsson i Hagstugan. Ett telefonsamtal och vi var på väg dit. Byggmästaren kände sin socken och satte oss i kontakt med Emma i Berga och hennes dotter Kerstin. Det visade sig att Emma var släkt med vår Charles och att hon brevväxlat med farfar Karl Johan. Hon visade brev, kort ja t.o.m. en dollarsedel från Segerström Bank fanns i hennes lådor. Gissa vem som var lycklig!

Klockan tickade fort. Vår nyvunne vän måste tillbaka till Kastrup för att fortsätta sin resa. Vi sa farväl och tyckte oss ha varit med om något riktigt

spännande, men nu var det över. Icke! Ett år senare ringde det på nytt på vår dörr. Nu var det Charles yngste farbror Harold som ville se huset hans far lämnat. Han hade ännu kortare tid än Charles men vi hann i alla fall åka till Järnberget. Harold berättade att Charles planerade att återkomma till Sverige och då ville han gärna träffa oss igen och få mera hjälp att spåra sina kvarvarande släktingar. Han talade också mycket om sin mor och hur hon saknade Sverige. Mest av allt brukade hon tala om att hon så gärna ville äta "loddfish". Min fru Vally kom småningom på att det var lutfisk det handlade om. Nu var det mitt i sommaren så något lutfiskkalas kunde det inte bli tal om.

Ja, sen var cirkusen igång. Charles kom, inte bara en gång, utan flera. Vi letade fram både nu levande släktingar och spårade hans förfäder tillbaka till 1700-talet. Han hittade också en svenska (eller om det var hon som hittade honom!) och vi fick uppdrag att arrangera deras bröllop på stads-hotellet! En släktträff i Näshulta kommunalhus blev det också innan vi blev tvungna säga stopp, vi orkar inte mer.

Vi gav honom rådet att anlita en professionell släktforskare, vilket han gjorde och fick en släktutredning som förde spår tillbaka till medeltiden. Den släktutredningen finns nu på landsarkivet i Uppsala.

Det var förståss oundvikligt att vi började släktforska för egen del. Det har vi gjort i 30 år vid det här laget, men det är ju en annan historia.

Bengt Bergmans antavla

<p>Frans Ruben Bergman f.1891-02-20 Högheden Älvsbyn (BD) d.1962-01-20 Bodforsen Överluleå (BD) Tvättmästare Bodforsen Överluleå (BD) g.1939-05-</p>	<p>2 Carl Oskar Bergman f.1847-11-14 Kittajaur Jokkmokk (BD) d.1912-10-06 Högheden Älvsbyn (BD) Torpare Högheden Älvsbyn (BD) —g.1878-09-01</p>	<p>4 Carl Olof Olofsson Bergman f.1826-08-20 Älvsbyn (Nygård), Älvsbyn (BD) d.1866-05-18 Nygård, Älvsbyn (BD) Smed Nygård, Älvsbyn (BD) —g.1847-02-24</p> <p>Sara Catharina Johansdotter f.1824-12-11 Kittajaur, Jokkmokk (BD) d.1882-01-09 Kälsberg, Älvsbyn (BD) Smedhustru Kälsberg, Älvsbyn (BD)</p>	<p>8 Olof Carlsson Ståhl 16 f.1799-11-12 Byn, Älvsbyn (BD) d.1844-02-01 Nygård, Älvsbyn (BD) —g.1821-04-26</p> <p>17 Sara Carlsdotter f.1795-02-02 Lillkorsträsk, Älvsbyn (BD) d.1833-04-24 Nygård, Älvsbyn (BD)</p> <p>9 Johannes Andersson 18 f.1780-07-15 Vuollesita (Sjokksjokk). Jo d.1833 Kittajaur, Jokkmokk (BD) —g.1812</p> <p>19 Elisabet Catharina Eriksdtr. Åber f.1784-06-30 Hörnefors, Umeå lfs (AC) d.1867-03-01 Kitajaur, Jokkmokk (BD)</p>
<p>Bengt Sixten Bergman f.1926-08-28 Boden Överluleå (BD) d.</p>	<p>1 Maria Albertina Dahlberg f.1853-05-02 Byn Älvsbyn (BD) d.1944-11-28 Byn Älvsbyn (BD) Torparhustru Högheden Älvsbyn (BD)</p>	<p>5 Gabriel Eriksson Dahlberg f.1823-08-06 Arvidsträsk, Älvsbyn (BD) d.1892-04-01 Byn, Älvsbyn (BD) Bonde Byn, Älvsbyn (BD) —g.1853-01-30</p> <p>Albertina Jonsdotter Enbom f.1835-11-04 Granträsk, Älvsbyn (BD) d.1905-09-07 Norra Byn, Älvsbyn (BD) Bondhustru Byn, Älvsbyn (BD)</p>	<p>10 Erik Gabrielsson 20 f.1780-09-09 Arvidsträsk/Svensbyn. Älv d.1831-08-21 Arvidsträsk, Älvsbyn (BD) —g.1812-04-19</p> <p>21 Ulrika Andersdotter f.1787-01-17 Korsträsk, Älvsbyn (BD) d.1865-06-22 Arvidsträsk, Älvsbyn (BD)</p> <p>11 Jonas Gustaf Johansson Enbom 22 f.1808-11-04 Finnträsk, Älvsbyn (BD) d.1865-11-28 Granträsk, Älvsbyn (BD) —g.1832-02-19</p> <p>23 Cathrina Andersdotter f.1811-11-15 Granträsk, Älvsbyn (BD) d.1884-03-13 Granträsk, Älvsbyn (BD)</p>
<p>Elma Amanda Nilsson f.1901-12-10 Heden:3 Överluleå (BD) d.1954-07-17 Bodforsen Överluleå (BD) Sömmerska, köksbiträd g.1939-05-</p>	<p>3 Petter Nilsson f.1857-03-16 Boden Överluleå (BD) d.1914-03-15 Bodforsen Överluleå (BD) Torpare, arbetare Bodforsen Överluleå (BD) —g.1886-02-17</p> <p>Maria Johansdotter f.1863-09-16 Heden Överluleå (BD) d.1941-10-04 Bodforsen Överluleå (BD) Torparhustru Bodforsen Överluleå (BD)</p>	<p>6 Nils Petter Andersson f.1826-10-23 Boden, Överluleå (BD) d.1892-06-21 Boden, Överluleå (BD) Torpare Boden, Överluleå (BD) —g.1851-11-11</p> <p>Christina Nilsdotter f.1830-11-26 Bälinge, Nederluleå (BD) d.1914-08-25 Vittjärv:2, Överluleå (BD) Torparhustru Boden, Överluleå (BD)</p> <p>7 Johan Aron Nilsson Nyberg f.1836-05-12 Heden:14, Överluleå (BD) d.1919-12-17 Heden:3, Överluleå (BD) Torpare Heden:3, Överluleå (BD) —g.1860-11-24</p> <p>Maja Cajsa Nilsdotter f.1836-09-22 Måttsund, Nederluleå (BD) d.1915-01-10 Heden:3, Överluleå (BD) Torparhustru Heden:3, Överluleå (</p>	<p>12 Anders Persson 24 f.1801-11-12 Boden, Överluleå (BD) d.1873-07-08 Boden, Överluleå (BD) —g.1823-02-12</p> <p>25 Greta Caisa Ersdotter Boman f.1797-07-13 Gammelstaden, Nederluleå d.1857-09-29 Boden, Överluleå (BD)</p> <p>13 Nils Gustaf Hollström-Fors 26 f.1797-07-03 Gammelstaden, Nederluleå d.1837-12-27 Buddbyn, Överluleå (BD) —g.1829-04-12</p> <p>27 Helena Persdotter Berlin f.1805-04-19 Bälinge, Nederluleå (BD) d.1857-10-23 Buddbyn, Överluleå (BD)</p> <p>14 Nils Petter Nilsson 28 f.1796-10-02 Heden, Överluleå (BD) d.1846-11-19 Heden, Överluleå (BD) —g.1820-09-15</p> <p>29 Maja Kajsa Isakdotter f.1801-12-05 Mockträsk, Överluleå (BD) d.1895-09-07 Heden, Överluleå (BD)</p> <p>15 Nils Petter Larsson 30 f.1805-09-12 Måttsund, Nederluleå (BD) d.1874-02-15 Måttsund:7, Nederluleå (B —g.1828-04-12</p> <p>31 Maria Catharina Johansdotter f.1798-11-11 Yttermorjörv, Nederkalix (BD) d.1883-01-15 Heden, Överluleå (BD)</p>

Stöld i Råneå kyrka

sammanställning av Berthill Munkestam, del 2

I landsfängelset

Den 6 oktober 1695 sitter dessa tjuvar väl inlåsta i landsfängelset, i den så kallade arrestlokalen som består av ett rum med säng och spis. Utanför den låsta dörren finns ett rum och så ytterligare en låst dörr för att nå friheten. Till detta skall läggas att båda är belagda med fotjärn och åtminstone tidvis med handbojor. Dessa fanns i alla fall inne i arrestlokalen. I arrestlokalen finns en lucka ned till det nedre rummet under jorden där de egentligen skulle sitta. Men på grund av att där fanns mycket vatten fick de hela tiden vistas i arrestlokalen. Från denna lokal finns även en trappa upp till vinden, men därifrån finns ingen väg ut. Det fanns även en innerdörr i arrestlokalen som inte låstes.

Som alla fångar prövar de på möjligheterna att ta sig ut, men de synes vara små. De undersöker sina fotjärn och Jacobs är väl nitade, men Lars kan de ge sig på. Under sängen finner de en sten av en hands storlek. Med hjälp av stenen som hammare och handklovarna som ett spännjärn får de efter tre dagars arbete en nådning på vardera foten utav bojorna, sen filar de med stenens hjälp och bultar till nådningen så att den blir smalare och lätt kan dragas genom fotjärnet.

Fjärdingsman Clas Andersson som hade uppseendet över fångarna, märkte aldrig någonting. Varje gång han kom med mat och låste upp de båda dörrarna satt de i arrestlokalen med sina järn runt fötterna.

Även dörrarna lyckades de forsera, den inre ryckte de loss så att märklan gick ur väggen. Den yttre lyfte de av gångjärnen med hjälp av en pinne de fann i det yttre rummet. Sedan kunde de tränga sig ut genom baksidan av dörren. Nu arrangerade de dörrarna så, att när de låstes upp så märktes ingenting och de kunde när som helst rymma.

Rymde de då när allt var klart? Nej, Jacob som inte blivit kvitt sitt fotjärn ville bli kvar. Han var ju även gift och trodde att han nog skulle benådas och inte hängas. Däremot uppmanade Jacob Lars att gå ut om nätterna och stjäla dem mat och penningar, och att han sedan skulle rymma sin kos. Jacob hade pockat på att Lars skulle gå till pastor Per Graans änka och stjäla. Han visste att där fanns mat, silver och penningar i förråd. På onsdagsnatten den 9 oktober gick Lars ut ur fängelset och tog sig till ankans gård, men när han fått se folket uppe i

bryggstugan hade han gått tillbaka till fängelset igen. Nu blev han utskälld av Jacob för att han inte var dristigare och kunde stjäla dem både mat och penningar.

Lars stannade inne till natten emot lögaredagen den 12 oktober då han åter gick ner till samma ankans gård. Natten var nu så månljus att han inte vågade stjäla, men på vägen tillbaka till fånghuset gick han in på caplanen Samuels gård och tog en börda björkved som de kunde nyttja i fånghuset för att värma sig.

Natten till tisdagen den 15 oktober, efter Jacobs enträgna pådrivande gick Lars ut igen till ankans gård (gården ligger bara ett litet stycke ifrån fängelset). Denna natt var mörk och regnet hängde liksom i luften. Lars gick förbi ladugården och kom fram till mangårdsbyggnaden, där han med en liten sax bröt upp fönstret och gick in i storstugan. Här försåg han sig med korvar, smör, limpor, skorpor och kringlor samt en kagge innehållande 1 stop brännvin.

Alla dessa saker lade han i ett randigt bordtäckte, på vilket han klippte hål runt omkring och drog igenom ett strumpeband som han lånat av Jacob och gjorde på detta sätt en ränsel. Värdet av det stulna var 32 ½ daler. Lars gick så ut genom fönstret igen och tillbaka till fånghuset där de åter satte dörrarna och fotjärnen på plats. Maten och brännvinet förvarade de på vinden i fånghuset.

Att stölden blev upptäckt var kanske inte så konstigt, men att de inlåsta tjuvarna skulle vara de skyldiga, den upptäckten berodde mer på en slump.

Den 16 oktober gick fjärdingsman Clas Andersson, som vanligt med mat till de bägge fångarna, men kanske litet tidigare än vanligt. När han låst upp de båda dörrarna kunde han ändock inte komma in genom den innersta dörren, som var blockerad med något. Han blev lite fundersam över detta, bultade på dörren men fångarna varken öppnade eller svarade, men han hörde hur det bullrade i fånghuset uppe på vinden.

Fjärdingsmannen visste inte vad han skulle tro, men gick ut igen och låste dörrarna efter sig. När han sedan kom tillbaka och låste upp en stund senare så fann han dem sitta i arrestlokalen med sina fotjärn på.

Men grubblande på det buller han hört på vinden, gick han dit upp för att se att de inte försökte göra sig någon väg ut därifrån. Han fann inget som tydde på någon planerad flykt. Men, när han letade fann han skruven till brännvinskaggen och som inte hade funnits där förut. Han skyndade ner till fångarna igen och frågade hur de fått tag i den. Till en början ville de inte svara, men med tiden gav de med sig, men berättade inte hur de fått tag i den.

Fjärdingsmannen gick nu till änkan och frågade om det bland det stulna funnits en brännvinskagge. Hon omtalade att så var fallet och berättade även om den stulna maten och bordtacket. Han gick så tillbaka till fångarna och de erkände och berättade hur det hela hade gått till. Hade de bara inte haft oturen att vara uppe på vinden för att äta av den stulna maten när fjärdingsmannen kom för tidigt, så hade denne inte gått upp på vinden och funnit skruven till brännvinskaggen.

Trots fukten i den nedre kammaren under jorden blev nu de bägge fångarna förvarade där under nätterna, stegen dit ner drogs upp och luckan fälldes för och reglades med en järnbom.

Flykten

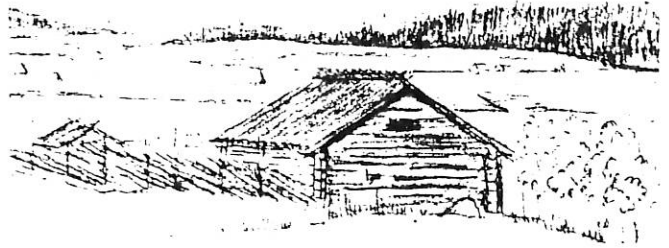
Men den 25 oktober när fjärdingsmannens hustru burit mat till dem och släppt upp fångarna i arrestlokalen medan de skulle äta, gick hon själv hem efter att först ha låst de båda dörrarna efter sig.

Nu överlade Jacob och Lars om hur de skulle rymma. De gjorde ett hål med en liten kniv som de hade, ner genom golvet till nedre kammaren, bakom luckan. Band ett snöre i ringen eller änden på bulten som skjuter över luckan när den är nedfälld. Samma dag när hon om kvällen åter gav dem mat och sedan gått därifrån hade hon av glömska lämnat stegen efter sig. Något snöre kunde hon inte se då det för det mesta var rätt mörkt i arrestlokalen. Hon stängde dock luckan, sköt för regeln och låste dörrarna.

På natten när allt var tyst började Jacob och Lars sakta dra i snöret och lyckades dra bulten utav luckan. Gick sedan uppför stegen och lyfte upp luckan. Lyckades få lös järnstängen som satt fast med en kedja och använde den att ta sig igenom de två låsta dörrarna. Så lämnade de fånghuset sakta med fotjärnen på sig.

När de kommit ett litet stycke därifrån till Boogården, kände de sig frestade att mot stenarna slå

av fotjärnen, men det gick inte an, för då hade folket vaknat. De fortsatte därför till Stephan Larssons smedja, där Lars med Jacobs hjälp kom upp på taket och tog sig därifrån ner genom rökålet. Läste sedan upp dörren för Jacob. Här tog de städet, en hammare och en yxa. Bar iväg med det så långt att de kunde slå av sig fotjärnen utan att väcka upp någon.

Äntligen var de fria, lämnade städ, hammare och fotjärn. Skyndade sedan norrut, gick 1/2 mil till Kopparnäs på andra sidan landbron, där de lade sig i en hölada. De låg gömda hela dagen, och nu måste de ha mat. Om kvällen den 27 oktober kom de till Borgmästaren Johan Johanssons gård i Pärt-näs, där de stannade i sjöboden tills folket gått till sängs. Jacob gick dock innan folket lagt sig på spaning och såg att nyckeln till boddörren satt i och lyckades ta sig in i boden och stjäla en hel sida fläsk, som han bar ner till sjöboden där Lars låg väntande.

Nu dröjde de till allt var tyst, tog sig fram till gården där Jacob tog fönstret ur kammaren, och kröp in. Lars stod kvar utanför fönstret när Jacob kom och berättade att han inte fann något att stjäla. Jacob gick sedan vidare in genom kammar-dörren till stugan, där han inte heller fann något bortsett från ett sparlakan för sängen. När han kom tillbaka till fönstret igen frågade han om han skulle ta lakanet, men Lars tyckte inte de hade någon användning för det, utan det fick vara kvar.

När Jacob var ute igen gick de över till den andra stugan, vickade blyet ifrån den rutan där haken på fönstret satt och öppnade fönstret. Den här gången gick Lars in, under den timme han vistades inne i stugan stal han tjugotvå olika varor, både kläder, mat och brännvin till ett värde av 76 daler 30 penningar. Han tog sig också tid att tappa upp lite dricka åt sig ur en tunna som stod vid spisen. Allt han fick ihop räckte han ut till Jacob som tog emot och la det i ett lakan som hängt på gården. Sedan gav de sig iväg till Harrbäcken en 1/4 mil därifrån och la sig att vila i en hölada, fläsket att äta hade de glömt kvar vid sjöboden.

Om morgonen när Johan Johanssons hustru (som låg i kammaren näst intill stugan där Lars stal, utan att höra något) vaknade och sedan fick se att hon var bestulen, skickade hon genast iväg en piga för att se om det fanns några spår vart tjuvarna tagit vägen. Pigan fann också spåret där de gått av vägen till höladan, men hon vågade inte gå dit, utan tjuvarna hörde henne ropa: "Ja, jag ser väl att tjuvarna äro där i höladan, rätt nu kommer de som skola taga eder fast." Sedan skyndade pigan iväg till byn för att skaffa hjälp.

När de hörde pigan ropa, gav de sig iväg till skogs, efter en stund satte de sig att vila, då dök två karlar upp och började springa efter dem. När dessa började hinna upp tjuvarna släppte dessa ifrån sig sitt stöldgods som var alldeles för tungt att springa med. De bägge karlarna fortsatte att springa ytterligare en bit efter dem men gav sedan upp, vände och tog de stulna sakerna med sig.

Tjuvarna fortsatte nu förbi Rosvik på dåliga stigar och undvikande orter tills de kom fram till Ersnäs. Här gick Jacob in till sin förre bekant Per Persson och frågade om han kunde få lite mat. Men det blev ingen mat, han blev istället gripen och bunden. Lars som var kvar utanför hörde hur Jacob blev fast, sprang till skogs och tog sig nästan fram till Gäddvik en mil därifrån, samma natt.

Lars kom inte ända fram till Gäddvik, innan två karlar kom körande med Jacob ifrån Ersnäs, detta såg Lars som gömt sig i skogen när han hörde vagnen. När de två med Jacob kom fram till Gäddvik berättade de att lappen inte var fast men troligen fanns inte långt därifrån.

På morgonen gav sig fyra karlar iväg för att söka efter lappen. De fann då det ställe denne hade gjort upp eld och strax därefter fick de honom fast. Både Lars och Jacob fördes nu först till Luleå Gammelstad och därefter tillbaka till landsfängelset i Piteå.

Vid förhören framkom att de hade ämnat stjäla hos hustru Kierstin i Antnäs och hos Olof Olofsson i Callax. Sedan ta en båt för att ta sig norrut till Råneå, därefter fortsätta sin flykt via Hoflös upp i lappmarken.

Vid dessa förhör beskylldes även Lars att ha övernaturliga gåvor. Hur kunde han annars se i mörker som han gjort hos Johan Johansson. Han beskylldes även för att förskjuta både folk och få att de inte skulle höra honom när han var ute på stöld. De som beskyllde honom hänvisade till att ingen av gårdsfolket vaknat inte heller någon hund. Lars

nekade till allt detta och någon dom i detta sista finns inte. Men för "sina tredje resan begångna tjuvnad, dömdes de båda ånyo ifrån livet".

För att denna dom skulle kunna verkställas, måste Kungl. Rätten i Stockholm avge den slutliga domen.

Den 21 november 1695 sände häradshövdingen ett brev till Stockholm som togs upp i rätten den 5 februari 1696 vari bl.a. omtalas hur lappen Lars Nilsson utlätit sig ogudaktigt i sitt svar till Capelanen samt sagt att Capelanen givit sig åt själva fanen.

I mitten av februari tycks Lars även ha bekänt ett begånget tidelag, men bekännelsen återtogs och order utgick att Executionen skulle verkställas.

Den 5 mars 1696 upplästes landshövdingen Högvälborna Greven Gustav Douglas ankomna brev. Där denne gav Kungl. Rätten tillkänna att lappen Lars Nilsson och Jacob Pålsson "är i fängelset döda blevna", samt en förfrågan hur de med begravningen skulle förfara.

Den 6 mars avsändes ett svar till landshövdingen med bl.a. följande innehåll. "aldenstund berörda tjuvar äro i fängelset döda blefne, för än öfwer deras missgjärning domen Warit fallen och af Koungl. Rätten faststald, de och efter en Gudelig beandelse Christeligen aflidit, altså pefwar Rätten skäligit, det de uti kyrkiogården, dock på afsides ort, i stillhet och utan Cerimoniel måge begrafwas. Och vad för öfwrigt Jacob Pålssons hustru Kerstin Olofsdotter, vilken i samma kyrkiotiuwnad varit interesert och af häradsrätten blifwit till döden dömd, så pröfwar Koungl. Rätten skäligit att hon för lifsstraffet benådas, och plicktar med 40 marker. Men orkar hon ej botum, skall hon för tingstufwedören hudstryckas".

Jag söker rötter

Kan någon hjälpa mig hitta när och var **Olof Hansson**, nybyggare i Forsnäs, dog? Han var född 1745 i Sävast, son till Hans Jönsson Lustig, och gift 1774 med Brita Nilsson, dotter till Nils Jönsson. Hustrun dog 1812.

Roland Fahlgren
Sturegränd 11
784 32 Borlänge
tel. 0243 - 80 910

Nya medlemmar

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna i föreningen

medl.nr.

Irma Söderberg	Kusån 101	96198	Boden	0921 - 64 092	498
Magnus Holmbom	Valnötsvägen 3	961 48	Boden	0921 - 72 850	499
Erland Dahlin	Garvaregatan 3 C	961 35	Boden	0921 - 55 247	500
Elisabet Larsson	Viktoriagatan 6 A	961 36	Boden	0921 - 52 713	501
Birgit Åhl	Granholmsvägen 3	961 42	Svartbjörnsbyn	0921 - 60 062	502
Birgit Lövgren	Lökvägen 21	961 47	Sävast	0921 - 72 173	503
Christin Lind	Tegelbruksgatan 11	961 73	Boden	0921 - 16 607	504
Harriet Södermark	Pepparvägen 17	961 47	Sävast	0921 - 72 476	505
Ester Granström	Okvägen 8	961 42	Svartbjörnsbyn	0921 - 10 854	506
Anna Wedén	Strandplan 21	961 34	Boden	070 - 341 30 31	507
Irene Endahl	Skäretvägen 10	961 96	Boden	0921 - 64 147	508
Ewa Isaksson	Ågårdanvägen 8	961 96	Boden	0921 - 64 029	509
Edith Pehrsson	Vargvägen 3	961 68	Torpgården	0921 - 16 466	510
Kjell Rönqvist	Lökvägen 23	961 47	Sävast	0921 - 72 380	511
Maud Nordström	Trånga gatan 40 A	961 50	Sävastön		512
Kajsa Norman	Hjortronvägen 33	196 35	Kungsängen	08 - 581 652 93	513

Adressändringar

Margareta Sandberg	Garvaregatan 9	961 64	Boden	0921 - 18 413	15
Magnus Hansson	Krokforsvägen 12	961 44	Trångfors	0921 - 65 866	239
Britt Forsberg	Johan Enbergs Väg 62	171 61	Solna	08 - 251 667	253
Elsy Jonsson-Carlsson	Prinsgatan 1 Nb	961 61	Boden	0921 - 65 130	341
Barbro Marainen	Smedjegatan 6 D	96175	Boden	0921 - 16 486	451

BÖFF

gratulerar dessa medlemmar
som fyllt jämna år under det
sista kvartalet år 2001

Björn Fredriksson
Elsie-Britt Sundberg
Ingegerd Hallman
Ingvar Sandström
Rutk Selberg

TACK

Ett varmt tack från BÖFF:s styrelse för alla de
gåvor och bidrag vi fått:

Sonja Ekman	Boden
Björn Fredriksson	Trångfors
Catharina Källström	Boden
Rickard Pahlsson	Boden
Greta Öhgren	Erikslund
Göran Honkamaa	Boden
Tornedalsgillet	Boden
Ing 3 Kamratförening	Boden
Ag-bok Svartbyn, Skrivargruppen	
Vattenfall, Jan-Erik Janson	
BodenMail	

samt till alla som gett bidrag i mikrokortsparbössan.

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning
retur med den nya adressen till:

B Föreningsbrev

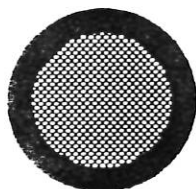

Boden-ANAN
c/o Sandberg
Kålrotsvägen 11
961 47 Boden

Studie program

Jorden är rund
framtiden är cirkelformad

HANTVERK

- Knuttimring
- Block & rundtimring
- Smide
- Knivslöjd

DATA

- Våga klicka
- Grundkurs
- World
- Exel
- Internet

ALLMÄNT

- Jägarskolan
- Skogskurser
- Släktforskning
- Hembygds-
forskning
- Bugg o Linedance
- Aktie
- Musik

Har du anmält dig till vårterminens verksamhet

**Studieförbundet
Vuxenskolan**

Almgatan 6

Tel:0921-17190

Fax:0921-19800

Studieförbundet Vuxenskolan